

Egy obi-ugor kutyauszító

Az állatoknak való parancsolás során gyakran használ az ember bilabiális tremulánst (LAZICZIUS, Fonétika 87. l. Bp. 1944). Ezt a hangot, amely az európai nyelvekben nem szerepel értelem-kifejező hangszközként, az írás rendszeren *br!* *pr!* féle betűsorrrel adja vissza. Alighanem egy bilabiális tremulánst jelez a manyisiban CСЕРНЫЕВ következő adata: *pr-r!* 'пшел (командо для собака).'

A kutya hasonló hanggal való felszólítása a chantiban sem ismeretlen: KARJ.—TOIV. 721 b: *par* (V) 'kehoitussana koiralle (etsimään, vetämään) | Anruf an den Hund (zu Suchen, zu Ziehen)'; Ni. *pir*, Kaz. *pir*, O. *por* 'kehoitus-, ajosana koiralle | Anruf, Hetzruf an den Hund', továbbá PAAS.—DONN. K. *por*: *por por* 'uskii! pure! (koiralle) | beiss! (Zuruf an den Hund)'; J. *por por*; *pür pür* id. Igei továbbképzését is közli PAASONEN a jugáni nyelvjárásból: *pürätəm, pürätə lləm, pürata* 'usuttaa (koiraa), науcкивать | hetzen', *püräytətəm, püräytətə lləm, püräytətə* id.

PAASONEN, — aligha helyesen — utal a *porəm* stb. 'beissen, kauen' szóra. KARJALAINENNél e szó adatai a fenti nyelvjárások területéről (736/a): V. *pörta* v. tr. 'purra, purraista; pistää (käärme) | beissen, stechen (die Schlange)'; *äm нэ, pörsüjem* 'koira puri minua' stb.; Ni. *pörtä* 'purra (myös, täi ym); jyrsiä; kolottaa, särkeä | beissen (auch von der Laus, u. a.); nagen, schmerzen, weh tun'; Kaz. *pörti* 'haukata, puraista (esim.-kappale lihasta; tav. pass. konstr.); nakertaa, hampain jyrsiä; pass. kolottaa, särkeä (persoonall. konstr.); | knabbern, nagen; pass. schmerzen, weh tun (pers. konstr.); O. *porä* 'puraista; kolottaa, särkeä | abbeissen; schmerzen, weh tun'. Ha összehasonlítjuk az itt közölt adatok vokalizmusát a fenti kutyauszító kiáltás magánhangzójával, világos, hogy a két szó nem tartozhat össze. PAASONEN jugáni adatának hangszíne: *porəm, pörtəm, porä* 'purra, puraista | beissen, kauen' stb. sem illik a fenti usztítószó -ü-jához.

Az osztják nyelvérzék a különben ismeretlen bilabiális tremulánst *pr*-hangkapcsolatnak érezte, ami nem állhat meg önálló szóként, vagy, — a továbbképzésben — szó elején, ezért egy magánhangzó közbeiktatásával feloldotta a hangtorlódást. Hasonló torlódás-feloldás pl. KARJ.—TOIV. 725/a: *pürütän* (Ni.) 'myötäjäiset, приданое | Mitgift', — a jelentésként közölt orosz szóból, valamint 731/b: C. *pörge* 'uistinsiima, прогон | Schnur der Laufangel'; Ni. *pörkun*, Kaz. *pörkö-ña, pörçö-ña* 'прогоны | Schnur der Laufangel', — szintén az említett orosz szó átvétele. Hasonló példát még számosat sorolhatnánk fel.

Alighanem egy állat-megszólító bilabiális tremuláns fejleménye a magyar *pir-pir* csibehivogató is (l. MNY. VII, 355).

A *porəm* 'beissen' stb. szót különben már BUDENZ a fi. *pure* 'mordere' családjába vonja. A többször helyesbített etimológiát l. pl. újabban STEINITZ. Fgr. Vok. 24 stb.

Cs. FALUDI ÁGOTA